

Apie skolą ir deficitą

Finansų ministrė ne kartą viešose diskusijose pabrėžė, kad 2010 metų biudžetas yra „kritinis“ siekiant ištrūkti iš užburto „skolos-deficito“ rato, kuriame deficitas nebedidėja lyginant su ankstesniais metais, bet kuriamos prielaidos jam nuosekliai mažėti vėlesniais metais.

2010 metų visų Lietuvos viešųjų finansų deficitas (valstybės biudžeto, Sodros ir kitų fondų bendras) planuojamas beveik milijardu litų mažesnis nei 2009 metais - pinigine išraiška visas viešųjų finansų deficitas mažėja nuo beveik 8,8 mlrd. litų šiemet iki beveik 8 mlrd. litų kitąmet. Procentine išraiška, dėl mažesnės BVP vertės 2010 metais, deficito dydis išlieka panašus, kaip ir numatomas šiemet, apie 9,5 proc. BVP.

Dėl globalios ekonomikos krizės stipriai išaugo visų valstybių skolinimosi poreikis deficitui finansuoti. Tiesa, kai kurios valstybės ekonomikos augimo laikotarpiu buvo sukaupusios lėšų rezervus, tad jais bent iš dalies gali kompensuoti ekonomikos sunkmečio įtaką biudžetui ir nesiskolinti, arba skolintis mažiau. Tačiau Lietuvoje augimo laikotarpiu toks rezervas nebuvo sukauptas, tad mūsų šalis, turi skolintis, kad finansuoti biudžeto deficitą bei gražinti (refinansuoti) ankstesnes skolas.

2008 m. pabaigoje Lietuvos valstybės skola buvo 15,6 proc. BVP, numatoma, kad šių metų pabaigoje ji sudarys apie 30 proc. nuo BVP, o 2010 metų pabaigoje ji sieks 40 proc. BVP. Nederėtų pamiršti kokia skola būtų, jei pradėdant 2009 metų biudžeto projekto peržiūra praėjusių metų pabaigoje, nebūtų imtasi svarbių deficitą, o tuo pačiu ir skolinimosi poreikį mažinančių priemonių. Vien 2009 metams Vyriausybės ir Seimo priimtos biudžeto konsolidavimo priemonės (išlaidų mažinimo ir pajamų didinimo sprendimai) sudarė daugiau nei 8 proc. BVP arba daugiau nei 7,5 mlrd. litų. Jei jų nebūtų, jau šių metų pabaigoje valstybės skola būtų siekusi daugiau nei 40 proc. BVP. Rengiant 2010 metų valstybės ir „Sodros“ biudžetus deficitas sumažintas daugiau nei 3 mlrd. litų (2 mlrd. nacionaliniame biudžete ir 1,2 mlrd. „Sodros“ biudžete). Be šių priemonių deficito skaičiai būtų dviženkliai, o jau kitų metų pabaigoje valstybės skola būtų galėjusi viršyti 50 proc. BVP.

Dalis priemonių, kurių Vyriausybė ėmėsi, siekdama mažinti biudžeto deficitą, yra numatytos kaip laikinos, nes planuojama per tą laiką atlikti struktūrinės reformos įvairiose susijusiose srityse. Sistemine išlaidų peržiūra ir struktūrinės reformos padėtų užtikrinti, kad biudžeto lėšos būtų naudojamos kuo optimaliau ir racionaliau, kad išmokos ir paslaugos pirmiausia pasiektų tuos, kuriems yra labiausiai reikalingos.